voorstel

Zwolle

Raadsbrief

Datum 1 oktober 2025

Onderwerp **Uitkomsten ETHOS-telling regio IJssel-Vecht en Zwolle**

Portefeuillehouder **Dorrit de Jong**

Samenvatting
In de regio IJssel-Vecht[1], met Zwolle als centrumgemeente, zijn op 8 april 2025 in totaal 1.611 mensen zonder vaste woonplek geteld, waaronder veel jongeren en kinderen. Daklоosheid is vaak onzichtbaar en treft een brede groep mensen, van mensen met complexe problemen tot inwoners die door pech hun woning verliezen. De oorzaken zijn divers, zoals woningnood, complexe regels en onvoldoende passende hulp. De regio werkt samen aan vier speerpunten: voorkomen van daklоosheid, eerst een woning bieden, kleinschalige tijdelijke opvang en hulp op maat.

Bijlagen 1. Onderzoeksrapportage ETHOS-telling van dak- en thuisloosheid regio IJssel-Vecht ONDER EMBARGO TOT 8-10-2025

Openbaarheid
Geheim tot 8 oktober 2025

Wij stellen u voor kennis te nemen van:
De resultaten van de ETHOS-telling naar dak- en thuisloosheid uitgevoerd op 8 april 2025 in de regio IJssel-Vecht.

Inleiding
In april 2025 heeft regio IJssel-Vecht deelgenomen aan de ETHOS-telling (European Typology of Homelessness and Housing Exclusion), samen met 57 andere gemeenten in andere regio's. De telling is uitgevoerd door Hogeschool Utrecht in samenwerking met het Kansfonds en is medegefinancierd door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De ETHOS-methodiek komt uit het Nationaal Actieplan Daklоosheid (2022) en brengt verschillende vormen van dak- en thuisloosheid in beeld.

De telling is een actie uit het regionale uitvoeringsplan maatschappelijke opvang, vastgesteld in maart 2024 door de regio IJssel-Vecht en in juli 2024 door het college van Zwolle (als centrumgemeente). De gemeenteraad van Zwolle heeft ook gevraagd om inzet van de ETHOS-telling voor een bredere en zichtbare aanpak van dak- en thuisloosheid. De uitkomsten helpen om het beleid beter af te stemmen op de werkelijke situatie.

Kader
- Regionaal uitvoeringsplan maatschappelijk opvang
- Nader uitgewerkte visie maatschappelijke ondersteuning 2023-2027 regio IJssel-Vecht
- Nationaal Actieplan Daklоosheid 'Eerst een Thuis'
- Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

[1] Regio voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Dit zijn de gemeenten Dalfsen, Hardenberg, Kampen, Ommen, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.

Datum 1 oktober 2025

Kernboodschap

We willen dak- en thuisloosheid in de regio IJssel-Vecht structureel en effectiever aanpakken met gerichte acties op preventie, wonen en passende hulp.
Dat willen we doen, omdat uit de ETHOS-telling blijkt dat het probleem van dak- en thuisloosheid groter en breder is dan gedacht: 1.611 in de regio IJssel-Vecht mensen zonder vaste woonplek, waaronder veel jongeren en kinderen.
Door deze telling hebben we nu meer zicht op hoe groot het probleem is, wie het raakt en wat er nodig is. Dit helpt in een sterke gezamenlijke regionale aanpak en meer passende oplossingen voor mensen zonder thuis.

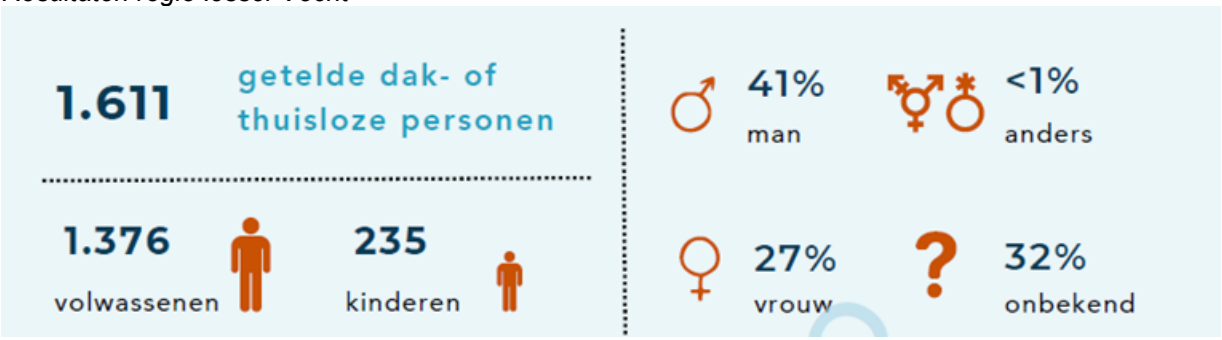
Toelichting

De ETHOS-methodiek definieert dakloosheid als het ontbreken van volwaardige huisvesting: fysiek, sociaal en wettelijk. De telling is gericht op onder andere buitenslapers, mensen in opvang, tijdelijke woonvormen (zoals auto of vakantiepark), mensen die bij familie of vrienden verblijven en mensen bij wie huisuitzetting dreigt.

ETHOS-telling in de regio IJssel-Vecht

Op 8 april 2025 vond de telling plaats (zogenaamde ‘point in time’ telling) met inzet van 110 organisaties. Lokale organisaties zoals opvanglocaties, gemeenten en ervaringsdeskundigen deden mee, maar ook veel maatschappelijke organisaties zoals kerken, ambulant begeleiders, bewindvoerders, verloskundigen en mediators . Door deze brede samenwerking zijn ook minder zichtbare groepen in beeld gebracht. Hogeschool Utrecht coördineerde de dataverzameling en verwijderde dubbeltellingen.

Resultaten regio IJssel-Vecht

*afbeelding uit rapportage regio IJssel-Vecht

Er zijn 1611 mensen geteld zonder vaste woonplek geteld (1 op de 242 inwoners). De groep is divers: een derde (29%) is jonger dan 27 jaar, 235 kinderen zijn geteld. Van de getelde volwassenen is 41% man en 27% vrouw. Binnen de groep getelde vrouwen is een aanzienlijk deel jonger dan 27 jaar (43%).
Veel mensen verblijven in tijdelijke of niet-conventionele woonvormen (38%) of instellingen (22%). De cijfers liggen hoger dan eerdere schattingen van onder andere het CBS.
Instellingen, basisscholen en huisartsen hebben beperkt meegedaan aan de telling. Daardoor ligt het werkelijke aantal waarschijnlijk nog hoger.

Datum 1 oktober 2025

De belangrijkste conclusies van deze telling in regio IJssel-Vecht zijn:

1. *Dakloosheid kent veel vormen en leeftijden.*
2. *Vrouwen en jongeren worden vaker getroffen dan gedacht.*
3. *Dakloosheid komt in álle regiogemeenten voor.*
4. *Instellingen worden noodgedwongen als opvang gebruikt.*
5. *De urgentie wordt breed gevoeld in de regio*

*afbeelding uit rapportage regio IJssel-Vecht

Resultaten gemeente Zwolle

In Zwolle zijn 706 dak- en thuisloze mensen geteld (1 op de 188 inwoners), het hoogste aantal binnen de regio IJssel-Vecht. Dit komt mede door de aanwezigheid van regionale voorzieningen zoals opvanglocaties en hulporganisaties. Opvallend is het hoge aantal jongeren, vrouwen en kinderen. Veel mensen verblijven in tijdelijke woonvormen. Ook instellingen en tijdelijke opvang worden vaak gebruikt als woonplek omdat er geen passende huisvesting beschikbaar is.

	In de openbare ruimte	In de noodopvang voor dakloze mensen	In een tijdelijke opvang voor dakloze mensen	In een instelling	In een niet-conventionele woonruimte	Bij familie, vrienden of derden	In een woning met dreigende huisuitzetting	Verblijfssituatie onbekend, dak- of thuisloosheid bevestigd	Totaal aantal volwassenen +kinderen
Gemeente Zwolle	20	99	167	27	175	94	12	8	**602** +104

*afbeelding uit rapportage regio IJssel-Vecht

De belangrijkste conclusies van deze telling in de gemeente Zwolle zijn:
1. Hogere aantallen door aanwezigheid van instellingen (nood- en tijdelijke opvang en andere verblijfsinstellingen).
2. Het grootste deel van de getelde mensen (29%) verblijft in onconventionele woonruimtes/ tijdelijke woonvormen bijvoorbeeld bij een scheiding en relatief minder verblijf bij familie, vrienden.
3. Van de getelde buitenslapers in de regio verbleven de meesten in Zwolle.
4. 12 personen met een dreigende uithuiszetting, dit is 36% van de regiocijfers.
5. 44% van de getelde kinderen in de regio verbleven in Zwolle (104 kinderen), zowel in tijdelijke opvang als in een situatie van thuisloosheid vanwege tijdelijke woonruimte of verblijf bij familie en vrienden.

Regionale aanpak: Van Opvang naar Thuis
Op basis van de actuele situatie (woningnood, overvolle opvang, wachtlijsten) heeft de regio IJssel-Vecht haar aanpak dakloosheid herijkt tot het programmaplan Van opvang naar thuis (2025–2030), vastgesteld op 25 september 2025. De koers blijft: preventie, Wonen Eerst, tijdelijke opvang dichtbij en passende hulp.
De uitvoering is complex: er zijn te weinig betaalbare woningen, procedures kosten tijd, nieuwe locaties roepen soms zorgen op, en er is schaarste aan middelen en personeel. Gemeenten verschillen bovendien, dus één uniforme aanpak werkt niet overal. De ambitie uit het Nationaal Actieplan – geen dakloosheid in 2030 – is uitdagend. Het is onzeker of dit volledig haalbaar is binnen deze termijn maar deze ambitie blijft richtinggevend. De regio werkt volgens het principe ‘groot denken, klein doen’: doen wat nu kan, leren wat werkt en schalen gefaseerd op met partners.

In fase 1 (2025–2026) ligt de focus op: huisuitzettingen voorkomen, snellere doorstroom uit opvang en kleinschalige woonoplossingen dichtbij huis. Tegelijk onderzoekt de regio met corporaties welke afspraken voor Wonen Eerst mogelijk zijn binnen de (nog niet vastgestelde) Wet versterking regie op de volkshuisvesting. Elke gemeente bepaalt lokaal de prioriteiten en het tempo.

Lokale aanpak dakloosheid
De aanpak van dakloosheid is al een speerpunt in het beleid van Zwolle. De ETHOS-telling versterkt de urgentie om deze aanpak door te zetten en uit te bouwen. De afgelopen periode hebben we onder meer ingezet op:

- een tiental Community projecten, waarin mensen met en zonder hulpvraag samen wonen in een woonplek op hun eigen naam, als alternatief voor het wonen in een instelling;
- tijdelijke woonoplossingen zoals een Parentshouse voor mensen in echtscheiding situaties en hospita wonen (met jaarlijks tien matches) met Onder de Pannen en Kamers met Aandacht;
- passende en onvoorwaardelijk woonplekken via een Vriendenhuis met vier plekken en vijf woonunits naast De Herberg;
- de pilot ‘Bouwen aan je toekomst’ voor het versterken van de inkomenspositie van minimaal tien dak- en thuisloze jongeren door een sterkere ketensamenwerking;
- ontwikkeling van een Jongerenhuis, wat onderdak en perspectief biedt aan vijftien jongeren die nu nergens terecht kunnen of uitvallen bij bestaande opvangplekken;
- toepassing van Housing First methodiek om langdurige dakloosheid te doorbreken met directe toegang tot een woning op eigen naam;
- opvang aan gezinnen in reguliere woningen in de wijken (in plaats van grote instellingen), die zoveel mogelijk worden omgezet op eigen naam van het gezin, zodat zij hier kunnen blijven;

- afspraken met de penitentiaire inrichting en reclassering over herstel van het gewone leven van de gedetineerde na verblijf in detentie;
- quotumregeling met woningcorporaties voor bemiddeling naar een woning, wanneer mensen die uitstromen uit een instelling via de reguliere kanalen geen woning kunnen vinden;
- snellere toegang tot basisvoorziening zoals inschrijving voor een briefadres en maatwerk bij inkomensondersteuning;
- stevige afspraken met woningcorporaties over het voorkomen van huisuitzettingen, in het bijzonder bij gezinnen met kinderen.

Maatschappelijk draagvlak & participatie
De ETHOS-telling is uitgevoerd in samenwerking met 110 regionale organisaties, waaronder opvanglocaties, zorginstellingen, woningcorporaties, welzijnsorganisaties, scholen en vrijwilligers. In Zwolle is dit voorbereid en gemonitord met een werkgroep, inclusief ervaringsdeskundigen. Door deze brede samenwerking zijn ook minder zichtbare groepen in beeld gebracht en is dubbel tellen voorkomen. De betrokkenheid van zoveel partijen toont het brede draagvlak om dakloosheid aan te pakken.
In het vervolgtraject worden deze partners opnieuw betrokken bij het vertalen van de uitkomsten naar concrete acties binnen het programmaplan Van Opvang naar Thuis, met aandacht voor preventie, opvang, huisvesting en ondersteuning.
Inwoners worden geïnformeerd via algemene communicatiekanalen zoals social media en internet, gericht op bewustwording en het tegengaan van negatieve beeldvorming rondom dakloosheid.

Communicatie
Alle regiogemeenten zijn via hun ambtenaren en wethouders Wmo op 25 september geïnformeerd over de resultaten van de ETHOS-telling. Ook andere betrokken partijen en het brede publiek worden geïnformeerd. De communicatie is gericht op bewustwording en het stimuleren van het gesprek over dak- en thuisloosheid breder te voeren binnen de regio.

Financiën
De kosten van de ETHOS-telling passen binnen de begrote uitgaven.

Risico’s
De ETHOS-telling geeft beter zicht op dak- en thuisloosheid, maar het beeld is niet volledig. Kwetsbare groepen zoals arbeidsmigranten, bankhoppers en bewoners van vakantieparken blijven grotendeels buiten beeld. De inzet verschilde per gemeente en sommige cijfers vragen nog om nadere duiding. De resultaten geven richting, maar vragen om zorgvuldige interpretatie bij beleidsvorming.
Het plan van het rijk is om de ETHOS-telling structureel toe te passen, maar het is nog onzeker hoe dit wordt vormgegeven. We blijven alert op deze ontwikkelingen en stemmen onze aanpak hierop af.

Vervolg
We zetten de bestaande aanpak dakloosheid voort en kijken op basis van de ETHOS-telling hoe we deze kunnen verbreden en uitbreiden. Dit doen we langs de lijnen van het regionaal programmaplan: voorkomen, Wonen Eerst, passende opvang dichtbij en hulp op maat. We denken aan onder meer de volgende stappen:

- vergroten van het aanbod van betaalbare woningen door versnelling van de woningbouwopgave met een ambitie om tot en met 2030, 9000 woningen te realiseren;

- implementeren van een regionaal afgestemde urgentieregeling die voorrang op vrijkomende sociale huurwoningen regelt voor aandachtsgroepen, zoals gedefinieerd door het Rijk;
- verkennen hoe de groep dak- en thuisloze gezinnen met minderjarig kinderen als verplichte urgente groepen aan de urgentieregeling kan toegevoegd, naast uitstromers uit instellingen;
- de Housing First methodiek om langdurige dakloosheid te doorbreken verder inbedden en uitbreiden voor jongeren en de afspraken tussen zorg, wijkteam en corporaties aanscherpen;
- de aanpak ‘Samenspel in de wijk’, waarin hulp dichterbij de inwoner en zoveel mogelijk in het gewone leven wordt georganiseerd, ook toepassen bij dreigende dakloosheid;
- voorkomen van uithuisplaatsingen van kinderen en het verbeteren van afspraken met jeugdzorg aanbieders over een goede aansluiting bij het 18 jaar worden;
- afspraken maken met andere verblijfinstellingen over het voorkomen van uitzettingen, onder meer met logeer- en time-out mogelijkheden en meer uitstroommogelijkheden;
- in overleg met het Zorgkantoor uitbreiden van voldoende en passende woonplekken voor mensen met een complexe zorgvraag die levenslang ondersteuning nodig hebben;
- samen met corporaties en het fysieke domein zoeken naar tijdelijke en alternatieve woonoplossingen, in het bijzonder voor mensen met weinig of een lichte ondersteuningsvraag;
- inzet van ervaringsdeskundigheid verder inbedden in alle onderdelen van de aanpak dakloosheid, van uitvoering tot beleidsontwikkeling.

We monitoren dit jaarlijks, regionaal en lokaal, en rapporteren hierover aan uw raad binnen de reguliere P&C-cyclus. De ETHOS-methodiek wordt de komende jaren landelijk verder ontwikkeld en geborgd. We volgen deze ontwikkeling nauw, zodat we als gemeente tijdig kunnen aanhaken bij een mogelijke herhaling van de ETHOS-telling over vier jaar.

Openbaarheid
Deze raadsbrief is openbaar.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders
secretaris, Dick Emmer